

Špatná situace je dobrou situací

MU SANG SUNIM

Loni na jaře jsem cestoval se zenovým mistrem Seung Sahnem po východní Evropě a Sovětském svazu a znovu a znovu jsem žasl nad jeho učením: „dobrá situace je špatnou situací, špatná situace situací dobrou“. Tahle část světa je teď jeden velký nepokoj. Získat i tu nejvšednější věc je tady pro obyčejné lidi často obtížný úkol. A přesto jsem znovu a znovu nacházel lidi, jimž bylo soustředění se na majetek vzdálené a kteří měli silnou touhu praktikovat a najít pravou cestu. V mnohém mi to připomínalo Ameriku šedesátých let: mladí lidé hledající ze všech sil pravdu ve světě, který jim nedával žádný smysl.

Několik okamžiků z naší cesty:

- Pět mužů a jedna žena přijímá ve varšavském zenovém centru předpisy noviců. Všem je něco málo přes dvacet. Zenový mistr Seung Sahn na nic nečeká a říká svým studentům s naprostou důvěrou v jejich potenciál: „Každý bódhisattva má svůj zvláštní úkol. Proto si musíte vybrat nějaký druh praxe a pak jít stále přímo, zcela porozumět své mysli, stát se Dži Do Pop Sa Nimy a potom zenovými mistry.“
- Další moment, opět ve varšavském zenovém centru – přichází ke mně skupina mladých studentů a chce, abych je naučil Soen Ju – dechově-energetická cvičení zenového mistra Seung Sahn. Neučil jsem nic takového léta, sám jsem to léta nedělal (vyhýbal jsem se tomu, protože jsem se trochu bál). Ale co teď? Požádali mě, tak je to naučím. Pomalu se na ty cviky rozpomínám... ano, to je ten pocit. Studentům se to hrozně líbí. Na konci lekce jsme všichni velmi šťastní. Lidé mi kladou nejrůznější otázky – žasnu nad jejich upřímností, otevřeností i tím, jak nepotřebují nic kontrolovat, dodává mi to energii. „Tak a jsi zase mistr Soen Ju,“ říká mi zenový mistr Seung Sahn; myslí to jako obvykle napůl vážně a napůl z legrace. Od té doby dělám Soen Ju zase pravidelně.
- Zenový mistr Seung Sahn na řeči dharmy v tibetském centru v Leningradě. Zatuchlá místnost v opuštěné budově, kterou obývají squatteři, na stěně pár obrázků v tibetském stylu. Místnost je plná, okolo padesáti lidí. Všichni studenti jsou mladí, mají dlouhé vlasy a beatnický úsměv, přesně jako naše květinové děti z šedesátých let. Zenový mistr Seung Sahn říká: „Jen velmi málo lidí na světě rozumí své mysli. Většinu lidí dnes uvnitř ovládá mysl zvířecí. Mají jenom touhu. Proto je na tom tento svět čím dál hůř. Křesťané říkají – konec světa. Já říkám, že to je začátek světa nového. Každé ovoce má na začátku velmi dobrý tvar a barvu, ale chuť za mnoho nestojí. Později dozrává, tvar i barva už tak hezké nejsou, ale zato chuť je báječná. Nakonec ovoce dozraje – a uvnitř jsou semínka, už docela zralá. Může se narodit nový

strom. Proto musíte najít svá semínka, potom pro vás nebude nic problém, ať už se stane cokoli.“ Studenti na něj upřeně hledí a usmívají se.

- Na jiné řeči dharmy, tentokrát v Moskvě, se setkáváme s jinou energií – zde je potřeba silné učení. Když nastane čas pro dotazy, dva starší muži, zjevně zastánci komunismu, nepustí nikoho dalšího ke slovu. Jeden chce vědět, jaký je vztah zenu ke společenské odpovědnosti. Zenový mistr Seung Sahn se ho ptá: „Co jste? Porozumíte-li svému pravému já, nejsou tu žádné protiklady. Pak se vy a vesmír stáváte jedním a pomoc druhým lidem je velmi snadná, automatická.“ Muž se začíná hádat. Seung Sahn ho gestem zarazí – „Posaďte se, prosím!“

Druhý je naladěný podobně a také začne hádku. Zenový mistr Seung Sahn ho v půli jeho vášnivého proslovu zastaví a zeptá se: „Vy máte syna? Budete-li se držet svého názoru, pak spolu vy a váš syn nikdy nebudete moci komunikovat, nikdy se nestanete jedním. Ale když odložíte svůj názor, své podmínky, svou situaci, pak bude mezi vámi a vaším synem velmi hezký vztah.“ To byla ta správná struna – po zbytek řeči dharmy seděl muž s hlavou sklopenou a držel si tvář v dlaních.

- Ve Vilniusu, hlavním městě Litvy, se koná několikadenní ústraní. Všichni jsou nervózní z toho, co se v jejich zemi děje, z provokací Rudé armády. Na ústraní se sjelo asi osmdesát lidí z nejrůznějších částí Sovětského svazu. Do Am Sunim, Dži Do Po Sa Nim a hlava polské sanghy, sem přijíždí už několik měsíců a rozdmýchává zájem o zenovou praxi. V lednu stál se svými studenty před budovou parlamentu, přidali se k velké skupině Litevců, kteří se postavili na odpor ruským vojákům. Jeden student, s nímž se večer bavil, byl druhý den ráno zabit útočícími sovětskými vojáky. Litevští studenti Do Am Sunima obdivují, že tam s nimi stál, a jsou připraveni setkat se se zenovým mistrem.

Zenový mistr Seung Sahn jim říká: „Rozumím vaší myslí. Kdysi dávno, když jsem byl mladý, byla Korea pod japonskou nadvládou. Jediné, co jsme tentokrát chtěli, bylo vyhnat Japonce ven. Výhra nebo prohra, na tom nezáleželo – chtěli jsme jenom bojovat. A také jsme bojovali. Ale pokud rozumíte své myslí, není důležité bojovat. Můžete udržovat správnou situaci, podmínky a názory. Přišli jste sem praktikovat. To je skvělé. Kolik lidí v tomto světě chce porozumět své myslí? Mnoho ne. V tom jste doopravdy zvláštní, věřte mi.“ Po ústraní je ceremonie předpisů: třicet pět lidí přijímá pět předpisů, mezi nimi i několik mladíků, z nichž jeden vypadá, jako by mu nebylo víc než třináct. Pět lidí se stává učiteli dharmy. Vzpomínám na naše zenová centra v Americe, kde dnes zen zajímá tak málo lidí, a říkám si, čím to je, že tady je pro lidi tak snadné zenovému mistru Seung Sahnovi uvěřit.

- Ekonomický systém je v těchto zemích zmatený. Zjišťujeme, že v Sovětském svazu je ekonomika dvojitá: jedna pro ty, kdo mají dolary, a druhá pro ty, kdo mají rubly. Na mnoha místech, chcete-li spát v dobrém hotelu nebo jít do slušné restaurace, musíte platit v dolarech – a hodně platit. Občané této země často nemají do takových podniků přístup, snad jen v případě, že doprovázejí někoho ze Západu. Na druhé straně tam, kde se zboží a služby nabízejí v rublech, jsou ceny v porovnání se Západem velmi nízké. Luxusní snídaně v našem leningradském hotelu nás vyšla na 30 centů. Ale pro občany

Sovětského svazu to není kdovíjaká útěcha, když si vydělají 10 dolarů za měsíc! Proto se tu obyčejní lidé často cítí být systémem vyšachováni. Hledají změnu – a jejich otevřenost zenu je jedním z aspektů tohoto hledání. Ve středo- a východoevropských zemích, kde je kapitalismus ještě čerstvá věc, je mnoho nových milionářů – bývalých komunistů – kteří si nakradli na úkor státu a jsou teď – ironií osudu – za vodou. Stávají se z nich teď největší kapitalisté. Ale je tu i spousta příležitostí pro obyčejné lidi. V Polsku se dají kluci v šestnácti, sedmnácti dohromady a složí svoje úspory na společnou hromádku. Jeden z nich pak sedne do nákladního auta, zajede do západní Evropy, nakoupí plno banánů a přiveze to zpátky. Náklad si mezi sebou rozdělí, každý z nich si vezme část a banány pak prodávají na ulici. Potom dají výdělek zase na hromádku a jede se nanovo. Všude po ulicích narazíte na stánečky, ve kterých se prodává i docela malinkaté množství určitého druhu zboží. Takže dnes – na rozdíl od dřívějšíka – najdete v Polsku, v Maďarsku i v Československu všechno možné zboží ze Západu. Většina lidí ještě nemá dost peněz, aby si ho mohla koupit. Ale mají svobodu, a jsou šťastní. A všude to zkoušejí.

- Projíždíme Leningradem ve velkém autobuse, který jsme si na ten den pronajali, a mistr Seung Sahn mluví ke svým ruským studentům. Zjišťuje, že lidé tu už teď mohou mít svůj vlastní domov, který bude patřit jen jim. Domy jsou tu na americké poměry velice levné. „Koupíte starý dům, opravíte ho a uděláte z něj zenové centrum. Pomůžeme vám,“ říká mistr Seung Sahn; nevynechá jedinou příležitost, jak dodat svým studentům odvahy.

Lidé hodně mluví o nových možnostech podnikání. Také vláda začíná dávat zemi rolníkům. „Brzy bude všechno jinak“, říká mistr Seung Sahn. „Bude tu spousta aut a širší silnice, všechno se otevře, politicky i ekonomicky.“ Ruští studenti se moc přesvědčeně netváří. „Pochopte,“ říká jim Dorota, starší zenová studentka z Polska, která jede s námi, „před deseti lety, když byli vůdcové Solidarity ve vězení, nám mistr Seung Sahn říkal, že Solidarita zvítězí. Mysleli jsme si všichni, že se zbláznil. Dnes je to tak a polská politika se úplně změnila. Brzy k tomu dojde i tady.“

Jedeme dál, obdivujeme široké ulice, řady majestátních budov na řece Něvě – někteří z nás vidí kolem přízraky minulosti, jiní se dívají hluboko do budoucnosti, která je jen a jen v rukou nás všech.

Mu Sang Sunim je ředitelem zenového centra v Los Angeles.